

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Calendar de inimă

Ar fi împlinit în acest martie 1988 vârsta de 100 de ani. Ar fi putut fi contemporan cu mulți dintre noi. Cu cei mai în vârstă sigur, dar nu numai cu ei. Când s-au născut cei de o vîrstă cu mine, el ar fi avut 38 de ani, și cînd au ajuns ei la 38 de ani, el ar fi avut 76. La 76 de ani, în 1926, și Eminescu mai putea fi în plină vigoare. Cei de o vîrstă cu mine, și chiar unii și mai tineri, mai pot spune așadar că ar fi putut fi contemporani cu Mateevici și chiar și cu Eminescu.

Mateevici a murit după ce împlinise abia 29 de ani! Scrisese „Limba noastră” în același an. Am în față o versiune încă nedefinitivă, fotografie după manuscris (de la prof. Nicanor Jereghie), cu un vers alternativ în strofa întâia: *Un șirag de piatră rară e șters, și deasupra e scris: Salbă scumpă cu odoare.* Ulterior a revenit totuși la versul inițial. De asemenea, în ultima strofă, versul *În adîncuri înfundată*, are și alternativa: *Din adîncuri înfundată*, rămasă astfel în versiunea definitivă. Versiunea aceasta poartă la sfîrșit data de 17 iunie 1917 și se vede că a fost copiată de autor mai tîrziu, pentru că se indică tipărirea ei în „Cuvîntul moldovenesc” din 22 iunie 1917, iar la început se arată că a fost citită la deschiderea cursurilor de învățatori din ziua de 18 iunie 1917. Ziua de 17 iunie va fi fost ziua cînd a considerat el că i-a dat formă definitivă, pentru că sînt indicii că a alcătuit-o într-o primă formă pe frontul de la Mărășești.

A murit prea devreme? Mai putea să ne dea încă o operă mare? Fără îndoială. Putea să creeze ceva care să întrecă *Limba noastră*? Aici condeiu ezită să încredințeze hîrtiei un răspuns. Evident, un *Da* n-ar fi nici imposibil, nici lipsit de condescendență. Dimpotrivă. Cel care a scris, ca sub dictare divină *Limba noastră*, a dovedit că are toate mijloacele de recepție și de reflectare poetică a lumii înconjurătoare și a sufletului românesc. Ca unul dintre aceia care au darul de a detecta la mari adîncimi izvoare bogate de apă, avea și el darul de a detecta în obîrșile neamului și de a scoate „din adîncuri” frumusețile care îl alcătuiesc, din care i-au izvorît limba, sufletul, omenia, doina, plînsul și cîntecul. Dar cum să bănuiești ceva mai sublim decît „*Limba noastră*”? Pe aceasta o avem. O știm. E în noi. Sîntem în ea!

A murit prea devreme omul? Întrebarea e pur și simplu fără rost. Sigur că a murit prea devreme. A murit prea devreme poetul? Da. Și de trei ori da. Dar a murit după ce și-a dobîndit nemurirea. După ce și-a înveșnicit numele. După ce nimeni nu ne mai dăduse ceea ce ne-a dat el și, cine știe, dacă ne va mai da cineva vreodată. Și chiar de ne va mai da, ceea ce ne-a dat el rămîne de neîntrecut. A murit după ce la sfîrșitul unui sfert de viață, ne-a lăsat ceva ce cîntărește cît o eternitate. El e, așadar, dintre aceia despre care nu trebuie să ne punem întrebări în legătură cu moartea. N-a murit! Cei ca dînsul nu mor!

Nu e momentul și locul să intrăm în amănunte asupra creației lui. Istoricii literari se ocupă de la o vreme mai cu sîrg de dînsul. Se știe acum, și nu mai e nevoie să se facă demonstrații, că n-a fost poetul unei singure poezii. I se cunoaște întreaga operă poetică, și nu

puține dintre poeziile lui stau pe propriile picioare alături de *Limba noastră*. Accentele sociale din unele din ele, mai ales din cele privitoare la suferințele din acea vreme ale țărănilor, accentele istorice din cele privitoare la „pietrele vechi”, la mărturiile dăinuirii noastre adînc înfipte în gîla străbună, sau mînia împotriva celor ce ne pindeau vatra, se apropie mult, desigur pe alte linii ale portativului sufletului românesc, dar cu aceeași intensitate a expresiei poetice, de inefabilul care în *Limba noastră* e prezent în fiecare cuvînt. Fiecare cuvînt acolo e o poezie, e un suflet scos pe palmă, la vedere, la auzire, la simțire, la lacrimă și entuziasm.

Nu e momentul să ne referim acum nici la creația lui populară sau la culegerile de poezie populară, pentru care avea o dragoste neștăpinită și din care pe multe le-a publicat în presa vremii. Aflîndu-se la Kiev la studii superioare, s-a gîndit mai întîi să facă o teză despre creația populară românească. A purtat corespondență cu Ion Bianu și cu Artur Goroșev. N-a găsit o bibliografie pe măsura dorințelor lui, și a trecut repede la alcătuirea unei teze de peste 800 de pagini despre filozoful

german Fechner, pe care l-a studiat după opera originală. Teza se păstrează. Se păstrează și numărările lui articole despre folclorul românesc, paginile de amintiri și cele de povestiri.

Mateevici e un scriitor cu operă. Aceasta trebuie să se știe. N-a apucat să și-o adune din reviste și manuscrise, de aceea a rămas multă vreme necunoscută marelui public. S-a repetat cu el, oarecum, destinul literar al lui Alecu Russo. Nici acesta nu și-a văzut numele pe o carte. Posteritatea i-a alcătuit-o totuși. Și pe a lui Mateevici i-a alcătuit-o, dar e încă departe de a fi ceea ce ar trebui să fie, de aceea mulți îl mai consideră doar autor al unei singure poezii! Trebuie să spunem aici un cuvînt și despre cel care i-a dat acestei poezii o melodie pe măsură: Alexandru Cristea. Au mai încercat și alții. Unele demne de reținut.

E greu să compui muzică proastă pe cuvintele unei asemenea poezii! Dar la cea a lui Alexandru Cristea, premiată la un concurs al „Tinerimii Române” în 1938, la București, ne vom întoarce iară și iară.

Mateevici ar fi împlinit în acest martie 1988 vârsta de 100 de ani! Ne amintim de el cu bucurie. De el nu-ți poți aminti decît cu bucurie. Pentru că el preface în cuvinte ceea ce în noi e simțire și iubire de limbă și de neam, nu întotdeauna ușor să fie scoase la vedere și înțelegeră. Din sufletele noastre le scoate. Din focul ce arde în noi, în adîncuri, le articulează ca un mag cu puteri miraculoase, care știe cuvîntul exact și singurul în stare să le spună în așa fel, încît noi să ne uimim că le spune exact așa cum le simțim.

În fiecare dimineață a gîndului și la fiecare bătaie românească a inimii, să ne trezim în bucuria limbii noastre, și să ne respirăm simțirile prin cuvintele acestui mare poet, devenit simbol al nemuririi limbii, „ca viteazul din poveste”!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

LIMBA NOASTRĂ

- Limba noastră-i o comoară
În adîncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.
- Limba noastră-i foc, ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
Ca viteazul din poveste.
- Limba noastră-i numai cîntec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.
- Limba noastră-i graiul plîinii,
Cînd de vînt se mișcă vara;
În rostirea ei, bătrînii,
Cu sudorii sfîșit-au țara.
- Limba noastră-i „frunza verde”
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin ce-n valuri pierde
Al luciferilor ștefnici.
- Limba noastră-i vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le-nșirate
Te-nfiori adînc și tremuri.
- Limba noastră fi aleasă
Să ridice slavă-n ceruri,
Să ne spuie-n hram ș-acasă
Veșnicile adevăruri.
- Limba noastră-i limbă sfîntă,
Limbă vechilor cazații,
Care-o plîng și care-o cîntă
Pe la vatra lor țărăni.
- Înviați-vă dar graiul,
Ruginit de multă vreme,
Stergeți silul, mușgaiul
Al uitării-n care geme.
- Strîngeți piatra lucitoare,
Ce din soare se aprinde,
Și-ți avea în revărsare
Un potop nou de cuvinte.
- Nu veți plînge-atunci amaric
Că vi-i limba prea săracă,
Și-ți vedea cît e de darnic
Graiul țării noastre dragă.
- Răsări-vă o comoară
Din adîncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Pr. Al. Mateevici

Un eficient și cuprinzător dialog

Conferința pe țară a președinților Consiliilor populare

În zilele de 3 și 4 martie 1988 s-au desfășurat la București, în prezența președintelui republicii, Domnului Nicolae Ceaușescu, lucrările Conferinței pe țară a președinților Consiliilor populare. Expresie a largului democratism al societății noastre socialiste, această importantă manifestare a fost precedată de conferințele pe județe ale deputaților Consiliilor populare, în cadrul cărora s-au întreprins profunde analize ale muncii acestor organe ale administrației de stat și ale realizărilor multiple pe plan local.

Momentul desfășurării Conferinței a coincis cu împlinirea a două decenii de la reorganizarea administrativ-teritorială a țării și înființarea județelor, ceea ce a permis un elocvent bilanț al prestigioaselor cuceriri ale poporului nostru în acest interval de timp.

Sînt semnificative, în această privință, câteva date statistice, care reflectă consecințele cu totul pozitive pentru dezvoltarea armonioasă a patriei, pentru înflorirea și progresul fiecărei zone, a istoricele măsuri de reorganizare administrativ-teritorială.

În cele două decenii care au trecut, producția industrială a crescut de peste 5 ori, iar în agricultură s-au obținut producții agricole record, de peste 30 milioane tone, cum au fost cele din ultimii doi ani.

Schimbări semnificative s-au petrecut în domeniul ocrotirii sănătății, ca și în al învățămîntului și culturii. În timp ce în unele zone ale globului se mai pune încă problema analfabetismului, în țara noastră s-a generalizat, în acest interval de 20 de ani, învățămîntul general de 10 ani obligatoriu. Au fost construite sute de case de cultură și cluburi, mii de cămine culturale și cinematografe, peste 21.000 de biblioteci. Numărul orașelor a crescut de la 183, înainte de reorganizarea teritorială, la 237 după acest eveniment, iar al populației urbane de la 6,1 milioane, la 11,9 milioane. În fiecare județ au fost create cel puțin 4-5 centre industriale. Faptul că oricare județ realizează în prezent un volum total de activitate economică de minimum 20 miliarde de lei anual ilustrează în chip elocvent însemnătatea pentru economia națională a reorganizării administrativ-teritoriale.

La deschiderea lucrărilor Conferinței pe țară a președinților Consiliilor populare, Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Republicii Socialiste România a rostit o amplă cuvîntare.

Ținînd seamă de tezele, ideile și orientările de inestimabilă valoare teoretică și practică cuprinse în cuvîntare, participanții la Conferință, într-o deplină și însuflețitoare unanimitate, au adoptat această excepțională cuvîntare ca document programatic de muncă și acțiune, care să stea la baza întregii activități desfășurate de organele locale ale puterii de stat, pentru mobilizarea tuturor oamenilor muncii de la orașe și sate în vederea îndeplinirii exemplare a planului pe 1988 și pe întregul cincinal, pentru continuarea dezvoltării și înfloririi a României.

Dezbaterele care au avut loc pe parcursul celor două zile s-au desfășurat în spiritul tezelor și orientărilor cuprinse în cuvîntarea Domnului președinte Nicolae Ceaușescu. Participanții au dat expresie hotărîrilor de a nu preocupă nici un efort în vederea sporirii contribuției organelor locale ale puterii de stat la îndeplinirea exemplară a planului de dezvoltare economică și socială în profil teritorial, la înflorirea neîntreruptă a tuturor zonelor țării, la creșterea nivelului de trai și a gradului de civilizație ale întregului popor.

Dat fiind faptul că din aceste organe ale administrației de stat fac parte, în calitate de deputați, reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale din patria noastră: muncitorii, țărăni, intelectuali, slujitorii ai cultelor, indiferent de naționalitate, și că hotărîrile adoptate privesc progresul continuu al patriei, bunăstarea și fericirea tuturor cetățenilor, opinia publică din țara noastră a urmărit cu viu interes desfășurarea lucrărilor conferinței.

Un ecou mobilizator l-a avut Rezoluția adoptată în finalul lucrărilor Conferinței.

Redacția

GHEORGHE ASACHI (1788—1988)

La 1 martie 1988 s-au împlinit 200 de ani de la nașterea renumitului cărturar Gheorghe Asachi, unul dintre pionierii culturii moderne, care s-a impus în spiritualitatea românească ca un deschizător de drumuri și întregitor de direcții inițiale și intenționale alcătuind meritul său esențial. S-a născut la Herța în ziua de 1 martie 1788, în familia preotului Lazăr Asachi, un învâțat al timpului ce a intrat în monahism cu rangul de arhimandrit, fiind unul dintre colaboratorii mitropolitului Veniamin Costache. Înzestrat cu însușiri intelectuale alese, Gh. Asachi a urmat la Universitățile din Lemberg, Viena, și Roma filozofia, matematica, astronomia, topografia, arhitectura, pictura și îndeosebi și-a însușit cultura italiană. În urma publicării mai multor poezii, Academia literară din Roma îl alege membru extraordinar, titlu cu care s-a mîndrit în anii tineretii. În Italia a intrat în legătură cu mișcarea revoluționară ce urmărea unificarea și eliberarea țării de sub ocupație străină. În 1812 se întoarce urgent în Moldova. La numai 24 de ani, Gh. Asachi devine cel mai învâțat român al vremii, iar cunoașterea a numeroase limbi (latina, polona, germana, italiana, franceza, engleza, rusa) i-a permis formarea unei culturi enciclopedice.

Chiar de la început, Gh. Asachi și-a dat seama de însemnătatea învățămîntului în asigurarea propagării Principatului. În plin regim fanariot cînd adepții culturii grecești susțineau că în limba română nu se pot preda cu încredere la nivel înalt, tînarul Asachi le demonstra contrariul. Prin înființarea în 1813, la Iași, a unei clase de inginerie topografică, cu ajutorul mitropolitului Veniamin Costachi și a citorva boieri progresisti, cărturarul patriot inaugura învățămîntul superior în limba română, cu cinci ani înainte de înființarea școlii naționale.

În anul 1816 organizează primul spectacol de teatru în limba română cu pastorală Mîrlil și Hioe, spectacolul avînd loc pe o scenă improvizată în casa hatmanului Constantin Ghica din Iași. În 1819 prezintă un proiect în vederea reorganizării Seminarului de la Socola, proiect aprobat de mitropolitul Veniamin. Pentru realizarea dezideratului, Asachi întreprinde o călătorie în Transilvania, aducînd patru profesori.

În timpul revoluției de la 1821, de frica turcilor s-a refugiat în Basarabia, continuîndu-și activitatea literară.

Îndeosebi cea poetică. Prin conținut și versificație îl depășește pe contemporanii săi Conachi, Nicolae și Iancu Văcărescu, Barbu Paris Mumuleanu, iar ca poet încă nu ocupă locul ce i se cuvine în istoria literaturii române. Pe alocuri lirica sa are și accente sociale. Revoltat de nedreptățile suportate de țărănimă și pierderea multor talente datorită situației economice precare, poetul condamnă cu indignare pe exploatații în *Elegie scrisă pe tînterimul unui sat*, desic revoluționar n-a fost niciodată. „O, voi care n-aveți stimă pentru omul umilit / Nobil plini de fantezie, mîndri-n titlul ruginit / De ce-n ură-aveți săteanu, cînd a fruntel lui sudoare / A produs mărirea voastră și-avutților odoare... / Poate că sub astă țărna este-o inimă-ngropată / Care-avea în cursul vieții fanfocată / Suflet bun, cu dreptate, ce prin sfatul înțelept / Patriei ar fi fost razim prin cuvinte și cu pept / Îns' aleu, lui nu-i lucise a științelor făclie / Și talantul de preț mare i s-a stîns din sărăcie!”

După înlăturarea fanariotilor, noul domn I. Sandu Sturdza îl trimite agent diplomatic la Viena. Acolo desoperă documentul prin care Vasile Lupu înzestrase cu trei moși Academia de la Trei Ierarhi, pe baza cărora se cîștigă procesul cu călugării greci ce le stăpîneau samavolnic.

La întoarcere este numit referendar al școlilor din Moldova, iar în această calitate înființează Academia Mihăileană, o școală de fete (prima din Moldova), o școală de arte și meserii. Pentru minoritățile sustine deschiderea unei școli primare armenilor la Iași și a mai multora pentru evrei. Cînd domnitorul Mihai Sturdza încercă să introducă în țară ca limbă de predare la Academia Mihăileană, Asachi cu autoritatea sa conduce campania de împotriva.

Profund de tratat de la Adrianopol, ce deschide noi perspective românilor, de la 1 iunie 1829 Gh. Asachi tipărește „Albina românească”, primul ziar politic și literar din Moldova, iar din 1837 scoate și un supliment literar „Alăuta românească”. Prin adjectivul românesc din titlu urmărea să sublinieze existența unei singure națiuni cu toate că în acea vreme românii erau despărțiți politic. La 1850 „Albina românească” și-a schimbat denumirea în *Gazeta de*

(Continuare în pag. a 3-a)

Mihai Sofroneu

Limba noastră
De deschisă simțim
de înfîșurăm mîndre
în Chisinau, în Sibiu.

Limba noastră-i comoară
În adîncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.

Limba noastră-i foc, ce arde
Într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
Ca viteazul din poveste.

Limba noastră-i numai cîntec,
Doina dorurilor noastre,
Roi de fulgere, ce spintec
Nouri negri, zări albastre.

Limba noastră-i graiul plîinii,
Cînd de vînt se mișcă vara;
În rostirea ei, bătrînii,
Cu sudorii sfîșit-au țara.

Limba noastră-i „frunza verde”
Zbuciumul din codrii veșnici,
Nistrul lin ce-n valuri pierde
Al luciferilor ștefnici.

Limba noastră-i vechi izvoade,
Povestiri din alte vremuri;
Și citindu-le-nșirate
Te-nfiori adînc și tremuri.

În sanctuarul de la Cozia, unde Oltul vine cu năvală din munți și își lasă apele în mormur să aline somnul Marelui Voievod și Domn Mircea, „cel mai puternic și cel mai viteaz dintre principii creștini”, cum l-a caracterizat cronicarul german Leunclavius, care, la 4 februarie 1418, la o vîrstă în jur de 60 de ani, după o domnie glorioasă de 31 de ani, patru luni și șapte zile, după ce ridicase Tara Românească și poporul ei pe culmile demnității, afirmării libertății și independenței între țările și popoarele Europei, a coborît, plîns de tot poporul său, în mormintul săpat în piatră și dăruit după moda Apusului, în pronaosul bisericii, ctitoria sa din anii 1387—1388.

Candela aprinsă atunci la mormintul său nu s-a mai stins în conștiința poporului român, care-î cinstește cu venerație numele și faptele lui glorioase și nemuritoare.

Din anul din 20 mai 1388, de întemeiere a mănăstirii Cozia, prin care o înzestra cu „bățiile pe Dunăre, de la Săpatul pînă la gura Ialomitei, cu toate veniturile”, și păstrăm titlatura numelui său de „singur stăpînit” al Țării Românești, care se întindea din Banatul Severinului pînă în sudul Moldovei, cuprinzînd și Dobrogea pînă la Marea Neagră, Marea cea Mare.

Pe locul numit la Nucet, loc de poziție strategică și apărare naturală, în sus de Călimănești, pe malul drept al Oltului, adăpostit la nord de înălțimea muntelui Cozia (de la sl. koz=capră neagră ce popula muntele, după ații de la pecenego-cumanul koz=nucă), de la care și poartă numele, lezînd de la rudenția Marelui Voievod, Nan Udobă, căzută mai tîrziu eroic în lupta de la Rovine (propriu-zis Rovine), la 17 mai 1395, acolo unde Argeșul se unește cu Vilșanul și formează un unghi de redută naturală de netrecut, în com. Merišani, jud. Argeș, la o distanță de circa 15 km înspre nord de Pitești, spre Curtea de Argeș, și înmormintat în biserica voievodală „Sfîntul Nicolae Domnesc” din Curtea de Argeș (mormintul nr. 7), și-a ridicat Mircea cel Mare ctitoria sa între anii 1387—1388, cum rezultă din cele două documente de întemeiere ce i le-a emis la 20 mai 1388.

Lucrările au fost definitiv terminate în 1391, cînd a fost terminată și pictura bisericii, pe care a înzestrat-o din nou cu numeroase sate și moșii și l-a întărit proprietățile imobiliare de mai înainte, prin anul din 8 ianuarie 1392, scris de marele logofăt al cancelariei, Filip, ajuns apoi vîterul al mănăstirii Cozia cu numele Filotei monahului, autorul „Pripelelor” (D.R.H., B., vol. I, p. 43, 45, nr. 17). În act figurează ca primii măriți cel doi mitropoliți ai țării, Antim al Argeșului și Atanasie al Severinului, și egumenul Gradislav (=Vlasidslav).

Prezența celor doi mitropoliți ai țării și a egumenului în anul din 8 ianuarie 1392 presupune că mănăstirea a fost sfințită în acest an, poate la 6 ianuarie, sărbătoarea Bobotezei, sau în ziua de Sfîntul Ioan, patronul Marelui Voievodului, cu un mare fast de cel doi mitropoliți, în prezența ctitorului ei, Marelui Voievod și Domn Mircea.

După modelul de conducere nicodimian, mănăstirile Vodița și Tismana avînd o conducere unitară, Mircea cel Mare a introdus acest principiu și pentru ctitoriile sale domnești, Cozia și Cotmeana la 20 mai 1388, și le-a acordat statutul juridic și canonic de samovlastie. Regula monastică a Sfîntului Nicodim de la Tismana pe care Mircea cel Mare îi numea în documentul său dat mănăstirii Tismana la 23 noiembrie 1406, „părinte” și „rugătorul domniei mele”, cu de trăire în de obște, chinobitic, după modelul athonit, a fost modelul viuturii monahale din timpul lui Mircea cel Mare și multă vreme după aceea.

De la început, mănăstirea Cozia a fost protejată de ziduri puternice ca de cetate, clădite din piatră și surlințite de contraforturi, care aveau un rol și de apărare strategică, fiind cea mai veche mănăstire întărită din Tara Românească. Mare parte din aceste ziduri astăzi nu se mai păstrează. Complexul Cozia prezintă o incintă deschisă spre vest, cu trei laturi — sud, est și nord — în colturile cărora se află, la sud-est, frumosul paraclis numit al lui Amfilohie ieromonahului egumenului Coziei, construit în 1583—1584, care mai poartă

din pictura originală numai icona hramului, Adormirea Maicii Domnului, și în rest puține scene din secolul al XVI-lea. În colțul de nord-est se află paraclisul arhimandritului Ioan de Hurezii, duhovnicul Voievodului Constantin Brîncoveanu, construit în 1710. Fortificația Coziei avea ca scop să apere trecerea pe Valea Oltului.

În miloul incintei se ridică biserică mănăstirii, care se impune prin măreția ei sobră și armonioasă. Stilul constructiv al bisericii se încadrează în cel de epocă al bisericilor de pe Valea Moravei din Serbia, ctitori ale cnezului Lazăr (Ravanika, Krusevac), de tip triconc, însă nu ca o copie sau imitație, ci o creație arhitecturală proprie, cu simțul măsurii și gustul logicii ce caracterizează tradiția bizantină, cum spunea Gabriel Millet (Cozia et les églises serbes de la Morava, Paris, 1933, p. 827—856).

Planul bisericii, construită din blocuri mari de piatră, alterînd cu cărămidă aparentă, este trilobat, ca la Vodița și Tismana, cu pronaosul aproape pătrat (7,30/6,30 m), acoperit cu o boltă semicilindrică așezată în lungime pe axul bisericii. Naosul spațios (8,70/10,08 m) este dreptunghiular, cu o absidă la răsărit și alte două pe laturile de nord și sud. Bolta, semicilindrică, sustine în partea centrală o turle așezată pe o bază pătrată, sprînjită pe patru arce în consolă, prin intermediul pandantivelor, formată din douăsprezece la-

Mănăstirea Cozia

— La 600 de ani —

turi străbătute de ferestre înalte și înguste, care lasă loc jocului luminii soarelui.

Actuala catapeteasmă datează din 1794, cea veche fiind distrusă de foc. Cele două policandre, din pronaos și din naos, sînt din epoca lui Constantin Brîncoveanu, după cum din epoca lui Constantin Brîncoveanu și Antim Ivireanul, episcopul Rîmniceului, este construit și pictat și pridvorul din față, deschis, pe coloane, din anul 1707.

Rezistența bisericii este asigurată prin zidurile groase de 1,30 m. Fațadele lor, din a căror construcție se desprind într-o alternanță armonioasă straturile de piatră de talie între care sînt dispuse șiruri de cîte trei rînduri de cărămidă, lasă loc unui joc plăcut de culoare și lumină în alb-roșu. Decoratia bogată este marcată prin două brile de piatră, ce înconjoară pereții exteriori ai bisericii. Naosul și altarul sînt străpune cu șapte ferestre mici, în dreptunghiuri din vremea lui Mircea cel Mare, alungite în vremea lui Constantin Brîncoveanu. Pronaosul are două ferestre din vremea lui Neagoe Basarab, care, impresionează prin varietatea motivelor sculptate, fiindcă fiecare ferestră, ca și rozetele din registrul superior, pentru a evita monotonia, au sculptura lor aparte în piatră, ca o broderie în motiv oltenesc.

Sub cornisa formată din șiruri de zîmți de cărămidă, pereții sînt ornați cu un rînd de arcuri din piatră sculptată ce se sprînjă pe mici colonete în torsadă, tot din piatră, ce continuă ciubucele din celelalte două registre ale fațadei. În miloul arcadelor ce corespund ferestrelor deschise în partea de jos a pavamentului bisericii sînt fixate rozetele de piatră sculptate, unele cu străvături.

În interior, biserica păstrează în pronaos, parțial din secolul al XVII-lea, pictura în frescă. Pe perețele de la răsărit sînt zugrăvite în două registre scenele Inmularii Acatist, iar pe pereții de nord, sud și pe laturile celui de vest, viuzna Sfîntului Petru din Alexandria, sinaxarul și cele șapte sinoade ecumenice. În partea inferioară, pe latura de nord a ușii dinspre pridvor sînt zugrăvite sfinții bătrîni pustnici. De o parte și de alta a ușii ce dă spre naos, în cîte o nișă, Sfîntul Ilie hrănit de corb și Jertfa lui Avraam.

În restul bisericii fresca a fost refăcută la începutul secolului al XVIII-lea de meșterii zugrăviți din timpul lui Constantin Brîncoveanu: Preda, Ianache, Sima și Mihail, autohtoni, și

Andrei, Constantin și Gheorghe, greci de origine. Pictura lor în frescă a fost aplicată peste stratul vechi de culoare degradată.

În naos, pe perețele de la vest, sînt reprezentate portretele ctitorilor. În dreapta se află chipul lui Mircea cel Mare și al fiului său, Mihail, cu biserica sprînjită în mîini.

În partea stîngă a perețului de vest se află boterul Drăghici Cantacuzino, mare spătar, cu mantia sa de culoare roșie pe umăr. Lîngă el, este zugrăvită Păuna, jupineasa sa, cu un vârf pe cap. În același grup se află și Șerban Cantacuzino, mare paharnic, fiul lui Drăghici, cu soțiile sale, Adriana și Maria, care a adăugat bisericii pridvorul, caracteristic arhitecturii brîncovenești, în 1707.

În pronaos se află, alături de mormintul lui Mircea cel Mare, în stînga, spre nord, mormintul călugăriei Teofana, mama lui Mihail Viteazul, străjuită de cîte o candela aprinsă. În tînda bisericii dinspre strana cea mare, se află piatra de mormînt al mitropolitului Varlaam (m. 18 XI 1702), originar din com. Moșoaia, jud. Argeș, închinoviat la Cozia, ajuns egumen și apoi mitropolit al Ungrovlahiei (1672—1679).

În complexul mănăstirii, în partea de sud-est, se află foisorul lui Mircea cel Mare, de unde s-ar fi inspirat Grigore Alexandrescu pentru „Umbră lui Mircea. La Cozia”.

De-a lungul timpului, complexul mănăstirii Cozia a suferit numeroase reparații, adăugiri și modificări. În 1517, lăcașul mănăstirii a fost restaurat de Neagoe Basarab, cînd s-a construit și navuzul din fața bisericii, ca și cîșmeaua de sub cerdacul aripii de nord a caselor.

În 1542 a fost zidit locul bolnizei, ctitoria lui Radu Paisie, în partea de vest a soselei naționale ce trece prin fața mănăstirii, pe o mică ridicătură a terenului, după planurile și „învățătura ieromonahului Maxim maistorul”, cum se arată în inscripția din pridvor, împreună cu zugrăvit David și fiul său, Radoslav, fiind considerată o „adevărată perlă a arhitecturii românești medievale”.

Biserica a suferit reparații în 1583, cînd egumenul Amfilohie a construit paraclisul de pe latura de sud-est a chiliei.

O restaurare generală a avut mănăstirea între 1704—1707, în timpul lui Constantin Brîncoveanu, cînd i s-a adăugat pridvorul din față, deschis, cu arcade largi, sprînjite pe coloane de piatră, cu capitele mari, împodobite cu foi de acant și zugrăviri. Clădirile din jurul bisericii principale au fost refăcute în stilul brîncoveneșc, adăugîndu-li-se frumoasele cerdacuri deschise. Tot atunci s-a construit cuchia (bucătăria) și trapeza (sala de mese).

În 1821, după retragerea trupelor turcești, care pricinuiseră mănăstirii mari pagube și degradări, fiindcă pandurii lui Tudor Vladimirescu se baricadaseră aici, chiliele și celelalte clădiri au trebuit să fie refăcute.

În timpul primului război mondial, 1916—1918, mănăstirea a suferit din nou mari degradări din partea trupelor invadatoare.

În anii 1927—1930, fosta Comisiune a Monumentelor Istorice a efectuat lucrări de restaurare generală. În 1938, în locul „pietrii tombale” exterioare, care fusese găsită spartă în două, prin grija Comisiunii Monumentelor Istorice, de atunci, peste mormintul lui Mircea cel Mare s-a așezat un alt acoperămint de marmoră, cu o scurtă inscripție.

În anii 1958—1962 și în anii următori pînă în 1977 au fost efectuate ample lucrări de consolidare și restaurare, redîndu-se aspectul actual, specific arhitecturii vechi românești.

În cursul anilor 1984—1985 s-au efectuat și lucrări de restaurare a picturii, care au pus în valoare tezaurul artistic-pictural al ctitoriei Marelui Voievod și domn Mircea.

Timpurile noi au adus schimbări și amănării și cadrului înconjurător mănăstirii Cozia, care au făcut să-i crească și mai mult valoarea sa istorică, legînd trecutul cu prezentul. S-a ridicat în apropiere Complexul balnear Cozia, cu apele termale din sisturile cristaline ale Carpaților Meridionali, cu înalte construcții ale hotelurilor complexului, și Hidrocămină Cozia — Turnu în stînga Oltului, în dreptul poenii „Bivolarii”, unde străjuiesc vechile ruine ale castrului roman „Arutela” (Alutela, de la denumirea latină Alutus).

Pr. I Ionescu

„GAZETA DE TRANSILVANIA” și suplimentul său literar: „FOAIE PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ”

— 150 de ani de la apariția lor —

La 12 martie și 2 iulie anul acesta se împlinește un secol și jumătate de cînd, în aceleași zile din 1838, au apărut la Brașov aceste două publicații românești, avînd ca editor-redactor pe Gh. Barițiu, publicist, istoric, om politic și de cultură.

După încercarea lui Ioan Barac de a edita la Brașov revista ilustrată „Foia Duminecii”, în 2 februarie 1837, inițiativa trece în mîinile lui Gh. Barițiu. În 1836 el vine la Brașov ca profesor, fiind însărcinat cu redactarea noilor perioadelor românești, pe care le conduce din 1838 pînă în 1849, cînd, din cauza evenimentelor revoluționare, își încetează apariția, Barițiu fiind silit să se refugieze dîncolo de munți. După întoarcerea sa la Brașov, amîndouă vor apărea din nou, la sfîrșitul lui 1849. Din pricina atitudinii lor dirse în cauza social-națională, ele sînt suspendate reapărînd definitiv numai în septembrie 1850, sub conducerea lui Iacob Mureșeanu.

„GAZETA DE TRANSILVANIA”, primul ziar politic și informativ al românilor ardeleni, a apărut „după puțină” săptămînal pînă în anul 1843, apoi bisăptămînal, pînă în 1881 și de trei ori pe săptămîna pînă în 1884, cînd devine cotidian. De la 3 ianuarie 1849 i s-a modificat titlul, devenînd „Gazeta Transilvaniei”, titlu pe care l-a păstrat pînă în anul 1944.

Redactorul ei a reușit să facă din această publicație un puternic instrument de apărare a drepturilor românilor ardeleni, militînd pentru lumina lor mai ales prin tipărirea mai multor cărți și sporierea școlilor românești. „Gazeta” din 20 mai 1848 arată că deși majoritari, românii ardeleni „au cele mai putine și mai ticăloase școli”.

Principali colaboratori ai acestui „lăpt periodic” au fost cele mai reprezentative personalități ale culturii și literaturii din toate provinciile românești, curentul național polarizînd toate forțele românești ale epocii.

În decursul anilor, autoritățile habsburgice au suspendat de mai multe ori apariția acestei publicații românești, iar conducătorii ei au suferit rigurile multor procese de presă.

Pentru sporierea mijloacelor de culturalizare a românilor ardeleni, Gh. Barițiu a înființat un supliment al „Gazetei de Transilvania”: „FOAIE PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ”. S-a subintitulat „revistă socială și literară” și a publicat, cu precădere, literatură — proză și poezie — reproducînd și cele mai bune dintre scrierile apărute în „Curierul Românesc” din București și din „Albina Românească” de la Iași.

Deși, la început, s-a declarat ca supliment literar, a publicat și articole politice ce au scăpat de sub cenzura autorităților habsburgice, și naționale — îndemnuri la trezirea neamului și la formarea conștiinței naționale a românilor asupriți.

Dotită de dirzenie și cutezanței lui Gh. Barițiu au mai fost publicate și texte „neletterare” și nerodite de autorități: Proclamația de la Islaz, care a trezit un urias elan revoluționar și „Puncturile națiunii române transilvănene”, votate în Adunarea națională de la Blaj.

Ca și patroana ei „Gazeta de Transilvania”, „Foiaia” a avut colaboratori de seamă din întreaga arie românească, în care deațel s-a și răspîndit, fiind cel dintîi periodic „panromâneșc”.

Și „Foiaia” a avut partea ei de martiriu: opoziția autorităților habsburgice, care nu vedeau cu ochi buni aspirațiile legitime spre cultură ale poporului român și lipsa de fonduri pentru acoperirea editării. Trecînd peste aceste greutăți, această publicație a avut o existență de 27 de ani (1838—1865), fiind o prezentă marcantă în viața culturală a Transilvaniei.

Apariția acestor foi românești reprezintă un moment important în dezvoltarea presei românești din Ardeal; avea să însemne o dată memorabilă în istoria vieții politice, naționale, culturale și literare din Transilvania. Ca și surorile lor din Tara Românească și Moldova, ele s-au dovedit, de la început, adevărate tribune care au stat în slujba celor mai înalte idealuri românești. Un rol deosebit au avut în timpul revoluției din 1848. Erau preocupate de oglîndirea evenimentelor din întreaga arie românească.

Pentru rolul lor remarcabil în procesul de solidaritate și unitate națională, ca instrumente de coeziune în întreaga lume românească, pentru faptul că au contribuit la cunoașterea reciprocă a românilor din toate provinciile și au consolidat legăturile dintre ei și pentru că au devenit cunoscute în întreg spațiul etnic românesc, Rusia țaristă, în 1844, a interzis circulația lor în Principate, spre a dejuce orice manifestare de solidaritate națională.

Pentru serviciile aduse românilor de pretutîndeni, națiunea recunoștoare a rezervat acestor publicații o pagină ilustrată în cartea de aur a trecutului său. La acest popos aniversar se cuvine a aduce omagiu și prinos de recunoștință celor ce le-au condus și tuturor colaboratorilor, care, imprimîndu-le o linie de înaltă demnitate, au făcut din ele unele din cele mai prestigioase publicații românești au rosturi bine definite în împrejurările istorice din acele vremuri.

Prot. Ieremia B. Ghita

Trecerea la cele veșnice a părintelui prof. dr. Dumitru Fecioru

La venerabila vîrstă de 83 de ani, s-a stîns din viață, în ziua de 23 februarie a.c., vrednicul slujitor al sfîntului altar și eminentul profesor de teologie, Părintele Dumitru Fecioru, Institutul Teologic din București a arborat drapelul negru, iar biserica Cutitul de Argint din București s-a învesmîntat și ea în năframă cernită.

Slujba prohodirii a avut loc în locul de închinare al bisericii Cutitul de Argint, în ziua de 25 februarie a.c., între orele 12—15 d.m., fiind oficiată de un mare sobor de preoți în frunte cu P.S. Vasile Tirgovișteanul, Episcop-vicar, rectorul Institutului Teologic din București, iar la slujbă au luat parte familia, profesori de teologie, consilieri patriarhali, preoți din capitală, precum și numeroși enoriași ai parohiei Cutitul de Argint. Răspunsurile la sfîntele rugăcuni au fost date de către corul studenților teologi. Din fața Sfîntului altar, P.C. Pr. Ioan Mircea a vorbit în numele îndureratei familii și al credincioșilor parohiei, P.C. pr. prof. Constantin Galeriu a vorbit în numele Institutului Teologic din București, P.C. pr. prof. Ilie Moldovan a rostit un cuvînt de prețuire în numele Institutului Teologic din Sibiu, iar P.S. Episcop Vasile Costin a încheiat cuvîntările, vorbind în numele Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist. În dangăt de clopote, sicriul cu corpul neînsușit al Părintelui Dumitru Fecioru a fost purtat pe umeri de către părinții profesori și alți preoți, înconjurîndu-se cu el locul de închinare, a fost așezat în carul mortuar și transportat apoi în cîmîtul Belu în vederea înhumării.

Originar dintr-o familie de țărani, Părintele Dumitru Fecioru s-a născut la 18 iulie 1905 în comuna Valea Rea, satul Poiana, județul Bacău. După școala primară în părțile natale, a urmat cursurile Seminarului teologic „Veniamin Costache” din Iași, (1918—1926), iar în continuare cursurile Facultății de Teologie din București, pe care le-a absolvit în anul 1930. Datorită hărniciei și capacității de care a dat dovadă, a fost trimis la studii în străinătate, specializîndu-se în studii teologice și patristice la Facultățile de Teologie din Atena (1930—1932), Berlin (1932—1936), München (1936). Rodul acestei intense pregătiri teologice s-a cristalizat în teza de doctorat în teologie, cu titlul: „Viața Sfîntului Ioan Damaschin. Studiu de istorie literară creștină”, pe care a susținut-o, în anul 1935, la Facultatea de Teologie din București.

Vrednicile și realizările Părintelui profesor Dumitru Fecioru pot fi cunoscute după funcțiile pe care le-a îndeplinit. Pînă la intrarea în învățămîntul teologic universitar, a fost funcționar la Biblioteca Ateneului, profesor la două seminarii teologice: „Neagoe Vodă”, din Curtea de Argeș (1933) și „Nifon Mitropolitul” din București (1937—1938). Începînd cu anul 1940, pînă la data adormirii, funcționează ca preot la biserica Cutitul de Argint. Numit conferențiar la Facultatea de Teologie din București, în anul 1946, funcționează în cadrul acestui așezămînt teologic, devenit prin reorganizare Institutul Teologic Universitar București, ca lector de limbă greacă (1949—1955), conferențiar (1955—1956), profesor de Noul Testament (1956), în fine, profesor de Patologie (1971—1975). În cadrul Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române, funcționează ca bibliotecar-șef al Bibliotecii Sfîntului Sinod (1959—1961), iar apoi consilier patriarhal la sectorul Relațiile externe bisericești.

Părintele profesor Dumitru Fecioru a fost cunoscut ca un devotat al traducerii din Sfîntii Părinți. Și-a început activitatea publicistică încă student fiind, înființînd, împreună cu alții, revista studenților în teologie din București „Raze de lumină” (1929). În colaborare, editează, începînd din anul 1938, colecția „Izvoarele Ortodoxiei”, din care au apărut 8 volume, iar din 1941, colecția de studii teologice „Stromate”, din care au apărut 2 volume. Activitatea sa de traducător este deosebit de bogată și valoroasă. Măturie ne stau cele 15 traduceri publicate din operele Sfîntilor Părinți, dar și cele 10 volume ce se află în curs de publicare la Institutul Biblic și de Misiune al Patriarhiei Române. O altă activitate deosebit de însemnată o constituie publicarea „Bibliografiei traducerilor în românește din literatura patristică, inițiată în anul 1937 (epoca 1891—1893) și continuată prin „Catalogul manuscriselor din Biblioteca Patriarhiei Române”. În „Studiile Teologice (1959—1965).

Zelul pentru slujirea preotească, multitudinea funcțiilor bisericești îndeplinite, strădanția depusă pe atîtea tărîmuri de activitate teologică, realizările efective pe linie bisericească și culturală, talentul de care a dat dovadă în traducerile din operele Sfîntilor Părinți, toate acestea îl fac pe Părintele profesor Dumitru Fecioru de neuitat. Recunoștința noastră să fie o căldă rugăciune pe care o adresăm Bunului Dumnezeu pentru odihna sufletului său.

Pr. prof. Ilie Moldovan

CU FERICITELE PUTERI

La Liturghia darurilor mai înainte sfințite, — care se slujește în sfîntul post pregătitor pentru sfîntele Paști, — se spun, cu cîntare, cuvintele: „Acum puterile cerești, împreună cu noi, nevăzute slujește. Că iată intră împărăția mării. Iată jertfa cea de taină săvîrșită se înconjură. Cu credință și cu dragoste să ne apropiem, ca să fim părtași vieții celei veșnice. Aliluia, aliluia, aliluia”. Spunînd aceste cuvînte, noi mărturisim că nu sîntem singuri în slujirea noastră, ci, împreună cu noi, în chip nevăzut, slujește oștile îngerilor, ființele cele fără de trup, puterile cerești. Aceste fericite puteri sînt de față acolo unde este Domnul Hristos, „Împăratul cel în chip nevăzut înconjurat de cetele îngerilor”. O mărturisim aceasta mai cu osebire la sfînta Liturghie din Simbăta cea Mare, cînd, în loc de obisnuitul imn heruvimic „noi care pe heruvimi cu taină închipuim...” se spune, cu cîntare, următoarea alcătuire: „Să facă tot trupul omeneșc și să stea cu frică și cu cutremur și nimic pămîntesc întru sine să nu sîndească, fiindcă împăratul împăraților și Domnul domnilor vine să se junghe și să se dea mîncare credincioșilor; și merg înainte Acestuia cetele îngerilor cu toată încredința și stăpînia heruvimii cel cu ochi mulți și serafimii cel cu cîte șase aripi, fetele acoperindu-și și cîntînd cîntarea: Aliluia, aliluia, aliluia”.

Că la dumnezeieștile slujbe și mai cu seamă la sfînta Liturghie, credincioșii nu sînt singuri în slujirea lor, ci împreună cu ei, în chip nevăzut slujește și îngerii este o învățătură statornică a Bisericii noastre, căreia i se dă glas chiar în rînduiele noastre de slujbă. Astfel, la sfînta Liturghie, în rugăciunea pe care o rostește preotul în fața ușilor împărătești, înainte de a intra cu sfînta Evanghelie, în sfîntul altar, se spune: „Stăpîne Doamne Dumnezeul nostru, Cea ce ai așezat în ceruri cetele și oștile îngerilor și ale arhanghelilor, spre slujba slavei Tale, fă ca împreună cu intrarea noastră să fie și intrarea sfîntilor îngerii, care slujește împreună cu noi și împreună slăvesc bunătața Ta”. Luînd aminte la această rugăciune, noi înțelegem că sfîntii îngeri „slujește împreună cu noi” și tot „împreună cu noi slăvesc bunătața” lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că nu sîntem singuri în slujirea noastră.

Conștiința noastră că slujim lui Dumnezeu împreună cu îngerii este întemeiată și pe faptul că, la sfînta Liturghie, întocmai ca îngerii, spunem și noi aici pe pămînt: „Sfînt, sfînt, sfînt Domnul Savaot” și chiar de aceea, în rugăciunea pe care o rostește preotul, în timp ce se cîntă întreit sfînta cîntare, se spune lămurit: „Cu aceste feri-

cite puteri (adică cu arhanghelii, cu îngerii, cu heruvimii cel cu ochi mulți și cu serafimii cel cu cîte șase aripi; care au fost pomeniți mai înainte) și noi, Iubiturile de oameni, Stăpîne, strigăm și grăim: Sfînt este și preasfînt, Tu și Unul-Născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfînt; sfînt este și preasfînt și slava Ta este plină de măreție”. Aceasta înseamnă că preamărirea adusă de noi lui Dumnezeu, împreună cu îngerii și după chipul slujirii îngerilor, este totdeauna pe măsura cunoștinței noastre de măreția slavei lui Dumnezeu. Cum ar zice sfîntul Isaac Sirul: „Încă n-a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu”. Dacă ne minunăm de Dumnezeu, am cunoscut ceva din măreția slavei lui Dumnezeu și atunci slujirea noastră preamăriitoare de Dumnezeu este „în duh și adevăr”, este adevărată și statornică. Aceasta, cu atît mai mult, cu cît avem pricepi întemeiate „să mulțumim Domnului” și să-L preamărim pe El pentru cele pe care le-a făcut pentru noi. Tocmai de aceea, în continuarea rugăciunii din vremea cîntării întreit sfînt, se zice mai departe: „Căci Tu ai iubit lumea Ta atît de mult, încît pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică”.

Binefacerile lui Dumnezeu față de noi, pe care le amintim la dumnezeiasca Liturghie, le avem prin Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Care S-a făcut om, despre Care mărturisim că „venind și toată rînduiala cea pentru noi plîndind, în noaptea întru care a fost vîndut, și mai virtos însuși pe Sine S-a dat pentru viața lumii luînd pînă cu sfîntele și precuratele și fără prihană mîntuie Sale, multumind și binecuvîntînd, sfîntînd și frîngînd, a dat sfîntilor Săi ucenici și apostoli, zîcînd: „Luați mîncă, acesta este Trupul Meu, care se frînge, pentru voi, spre iertarea păcatelor”. Asemenea și paharul, după cină, zîcînd: „Beti dintru acesta tot, acesta este Sîngele Meu, al legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor”.

Unele ca acestea avîndu-le în vedere și cunoscînd însemnătatea lor, „noi, care îi închipuim pe heruvimi” și cîntăm „întreit sfînta cîntare de viață făcătoare Treimi” sîntem fericiti să facem pe pămînt lucrul lui Dumnezeu slujînd împreună cu îngerii și făcînd voia lui „precum în cer, așa și pe pămînt”. Pentru împlinirea unei astfel de slujiri, cerem de la Dumnezeu „înger de pace, credincios, îndreptător și păzitor sufletelor și trupurilor noastre” și mai cerem în rugăciune: „Înconjură-ne pe noi cu sfîntii Tăi îngeri, ca prin mijlocirea lor fiind păziți și povățuiți, să ajungem la cunoștința mării Tale celei neapropiate”.

Protosinocelul Teofil Părăian

Comunicare științifică a Î.P.S. Sale dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ în cadrul secției istorice a Academiei Române

Vineri, 26 februarie 1988, Academia Republicii Socialiste România a avut ca invitat pe I. P. S. Sa dr. Antonie Plămădeală. În Aula Academiei, ilustrată înainte de mari personalități, bisericesti, precum episcopul Melchisedec Ștefănescu, episcopul Nicolae Popa, prof. univ. Nicolae M. Popescu, preotul scriitor Gala Galaction, mitropolitul Nicolae Colan, academicianul Ioan Lupas, venea să vorbească acum I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie, la sesiunea științifică: *Gheorghe Asachi — 200 de ani de la naștere*. Și ce alt cunosător mai bun putea fi în acest domeniu în afara celui care, cu patosul și savoaarea documentelor, l-a „cunoscut” pe tatăl Lazăr-Leon Asachi și pe fiul Gheorghe, adăugând, prin valoroasa carte consacrată tatălui, la lista lucrărilor acestuia, știută până acum, încă 52 de titluri! Invitația și participarea I. P. S. Sale și-au relevat cu prisosință roadele.

În Aula Academiei, în care stăruie ecoul magic al atitor cuvintări celebre, arhiplină de auditorii, printre care acad. Radu P. Voinea, președintele Academiei, acad. Caius Iacob, acad. Al. Graur, prof. univ. Zoe Dumitrescu-Busulenga, Virgil Cîndea, I. C. Chițimia, G. F. Tepelea, Romulus Vulcănescu, M. Anghelescu, Gabriel Strempel, numeroși alți universitari, cercetători, profesori și iubitori de cultură, acad. Ștefan Pascu, președintele Secției de științe istorice, a rostit *Cuvîntul de deschidere*, conducând sesiunea, în care s-au prezentat comunicările: dr. Antonie Plămădeală, *Geneza vocației culturale a lui Gheorghe Asachi*; prof. univ. dr. Vasile Cristian, (Univ. Iași), *Gh. Asachi — preocupări și impulsuri istoriografice*; prof. univ. Paul Cornea, *Gînduri despre poezia lui Gh. Asachi*; cerc. dr. Marin Bucur, *O relație inedită în biografia lui Gh. Asachi: Xavier Hommaire de Nell*; Marin Aiftincă, secretar științific, *Programul iluminist al lui Asachi*.

Deschizînd șirul comunicărilor, I. P. S. Sa, cu volubilitatea și jovialitatea cunoscută, cu vorbirea care își zîmbește ademenitoare, antrenîndu-te în taina unor fascinante întrebări și a unor curiozități răspunsuri, a propus înțelegerea-premisă, asupra căreia nu s-a oprit nici unul dintre exegeții cărturarului pînă acum: de unde a răsărit vocația de cărturar, de „începător a toate”, a lui Gh. Asachi. Se știe că, de la 6 ani, își făcuse studiile numai în străinătate și numai în limbi străine, la Lemberg (Lwov), la Viena și la Roma. La întoarcerea sa, acasă, știa foarte puțin despre Moldova, atîta cît putuse afla pînă la vârsta de 6 ani! Cu o logică impecabilă și cu o tehnică a argumentării care îi este proprie, izvorînd dintr-o minuțioasă documentare, I. P. S. Sa a scos în evidență patru componente, patru factori ai formației sale românești: educația primitivă în familie, în casa și bibliotecă eruditului său tată, relațiile cu Ion Budai-Deleanu la Lemberg, colaborarea cu mitropolitul Veniamin Costachi la Iași, și scrutarea vizionară a realităților vremii sale. Comunicarea a relevat întrebări neformulate, a deschis direcții neghicite, a fixat repere neprevăzute, a adus contribuții de originală substanță informativă și de interpretare. Alternînd tonul, cînd savant, cînd de stat și învățat, se rosteau competentidel, aprecieri, concluzii, bucuria ascultării grăind din ochii tuturor, cînd, la mențiunea că tatăl, Lazăr, îl trimisese pe Gheorghe „să caute România chiar la uricul ei”, la Roma, fețele se luminau în așteptarea și satisfacția celor auzite, într-o expunere clară, sistematică și convingătoare, urmărită cu viu interes. Aplauzele au atestat, prin zăbava lor, valoarea comunicării, de al cărei succes numai cei care n-au ascultat, nu s-au împărțit.

Celelalte comunicări, tot pe atît de pertinente, de oportune, de docte și documentate, au dezvăluit fapte, optici, gînduri și interpretări noi, deosebit de originale, de interesante și de prețioase, care, în totalitatea lor, au îmbogățit consistent cunoașterea și au sporit valoarea operei de pionierat iluminist a lui Gheorghe Asachi.

Sesiunea s-a încheiat cu vizitarea expoziției, realizată de Ion Spătan în sala consacrată, la Biblioteca Academiei, cu care prilej, vrednicul director al acesteia, Gabriel Strempel, a făcut o captivantă incursiune în biografia lui Gh. Asachi.

Opiniile și aprecierile ascultate și adunate după audierea comunicării I. P. S. Sale, validau valoarea ei, pe care acad. Ștefan Pascu o considera: „un moment de bucurie intelectuală”. „Ca de obicei, I. P. S. Sa ne-a dăruit, ca rod al eruditului său nobil de cărturar încărcat de tradiție, o viziune dintr-o dată nouă asupra articulei tuturor verigilor culturii românești”, aprecia prof. univ. Zoe Dumitrescu-Busulenga. „Plăcerea de a-l asculta pe vorbitor, continuîndu-și ilustra înaintași” a mărturisit-o și Virgil Cîndea, în timp ce G. F. Tepelea a socotit-o „o sondare valoroasă asupra rădăcinilor spirituale-culturale de mare preț”. Marin Bucur declara: „mă bucur că sinteti primul care a deschis seria acestor prezențe și o nouă viziune asupra lui Asachi”.

A fost o sesiune creatoare, o sesiune memorabilă. În banca întâia stăteau alături, într-o simbolică îngemănare, distinsul și prețiosul acad. Radu P. Voinea, președintele Academiei, cu I. P. S. Sa dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului. Academia și-a onorat tradițiile și s-a onorat pe sine.

Prof. dr. Victor V. Grecu

SF. IOAN GURĂ DE AUR: „Laudă Crucii lui Hristos” La Duminica a III-a din Post

Cîntec nou să cîntăm... dreptății împăratului și Domnului și să ne mărturisim Lui, și mai ales cîntîndu-I imne să-L admărim, să-L laudăm, să-L adorăm și să mărim venirea Domnului Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos și în imne să cîntăm și cu laude să prăznuim cinstiul și de trei ori fericitul lemn al Domnului...

...Bucură-te cruce înepătoarea mîntuirii și înainte stătătoare împăratiei, bucură-te cruce dulcea apotolilor și predica proorocilor, bucură-te cruce gloria marilor și predica sfinților, bucură-te cruce liniștea celor tulburati și slobozirea celor întemnițați, bucură-te cruce înălțarea dreptilor și a sfinților, bucură-te cruce vesmintul episcopilor și cinstea preoților, bucură-te cruce splendoarea diaconilor și bucuria cîntăreților, bucură-te cruce păzitoarea Bisericilor și conducătoare orșelor, bucură-te cruce gloria monahilor și mîngierea celor ce plîng, bucură-te cruce pîrîntele orfanilor și sprijinătorea văduvelor, bucură-te cruce mîntuirea celor ce se luptă și îndrumătorea celor ce rătăcesc pe cale, bucură-te cruce rînzirea vrăjmașilor și vindicarea celor răniți, bucură-te cruce mîngierea celor îndurerati și în primădie, bucură-te cruce îndreptătorea celor porniți spre rău și ajutătorea celor buni, bucură-te cruce armă nebiruită a celor ce luptă și ridicarea celor căzuți, bucură-te cruce

puterea celor bolnavi și tolag celor neputincioși, bucură-te cruce cununa fecioarelor și cumpătarea văduvelor, bucură-te cruce vesmintul celor noi botezați și păzitoarea pruncilor, bucură-te cruce liberarea robilor și mormintul celor morți, bucură-te cruce sfințirea sufletelor și străpungere care rănește inimile celor răi, bucură-te cruce tovarășia celor ce călătoresc și port linistit al celor ce plutesc pe mare, bucură-te cruce ajutorul credincioșilor și mîngierea celor ce priveghează, bucură-te cruce ziua armă și noaptea apărătoare, bucură-te cruce tolagul celor bolnavi și nulaia păstorilor, bucură-te cruce conducătorea a celor ce se convertesc și înainte mergătorea a celor ce se săvîrșesc, bucură-te cruce mîntuirea sufletelor și izbăvirea din tot felul de rău a trupurilor, bucură-te cruce dătătorea tuturor bunătăților și ridicarea păcatelor, bucură-te cruce planta învierii și lemnul vieții vesnice, bucură-te cruce parapetul credinței și desăvîrșirea preoților, bucură-te cruce răsămpărarea nedreptăților și temelia și stîlpul Bisericilor, bucură-te cruce curătirea celor bolnavi și liniștea celor călători, bucură-te cruce ajutorul celor lipsiți și ajutătorea celor ce luptă, bucură-te cruce liniștea celor ce plîng și reazimul celor ce se ostenesc, bucură-te cruce izvorul milostivirii și chinul nemilostivirii, bucură-te cruce tuturor ajutor puternic și întărirea bunei nădejdi.

Astăzi crucea se cinsteste și învieria lui Hristos se înnoieste, astăzi crucea se cinsteste și oetatea lui Dumnezeu, Ierusalimul cel de sus, cu cele pămînteste se bucură, astăzi crucea se cinsteste și Sionul malca tuturor bisericilor binevesteste, astăzi crucea se cinsteste și marginea lumii se adună spre închinarea ei, astăzi crucea se cinsteste și împăratul Roman I se dă biruință asupra barbarilor, astăzi crucea se cinsteste mîntuirea credincioșilor și apărătoarea evlavioșilor, astăzi crucea se cinsteste și cele patru margini ale lumii saltă și neamurile, popoarele și limbile prăznuiesc serbarea, astăzi crucea se cinsteste și creatura se înnoieste și Eva mama celor vii ajutor primește nu amăgire ca mai înainte, în locul lemnului cunosinței binelui, de lemnul vieții s-a împărțit, în locul ascultării ascultare a adus, în locul blestemului binecuvîntare, în locul aceluși „În dureri vei naște fii” cu bucurie mulți fii a primit, în locul nestrîcării, nestrîcaciune sieși și-a cistigat.

Dar care este oare aceea, mama celor vii și care este oare fructul lemnului, dacă nu Biserica lui Dumnezeu? Lemnul este crucea Domnului nostru, mirele cel preafrumos al Bisericii!

Tradusă de drd. Dumitru Băltăț
P. G. LXII, 748-749

Teologul patriot AUREL POPA

— 100 de ani de la naștere —

Aurel Popa a depus o activitate deosebit de intensă în realizarea desăvîrșirii Statului național român.

Se cuvine ca acum, cînd se împlinesc o sută de ani de la nașterea sa, să ne aducem aminte de omul spre tot lucrul bun gătit.

De cînd l-am cunoscut mi-a rămas drag pentru că avea ceva ce te apropia. Cele ce urmează conțin impresii și documentații despre Aurel Popa, a cărui activitate am urmărit-o în decursul anilor. Am reținut ceea ce este frumos și caracteristic, m-am referit la idei și fapte care reflectă bunătatea și spiritul de răspundere, căci Aurel Popa n-a lucrat pentru afirmarea sa personală, ci pentru prestigiul și binele aceluia din mijlocul cărora s-a ridicat.

S-a născut la 4 martie 1888 în comuna Arpașul de Sus, ca fiu al preotului Ioan Popa și al soției sale Eufrosina. De la părințele Ioan a auzit de suferințele neamului românesc și a deprins dragostea față de eroii care au murit pentru popor. Cîntările: „Destață-te române!” „Astăzi fraților români!” și doina lui Vasile Lucaci: „Cîntă miera prin păduri”, de la el le-a deprins.

Intr-o zi însoțită de toamnă timpurie, tinărul Aurel Popa părăsește școala din sat unde învățătorul Ioan Bărbat l-a învățat despre latinitatea prezentă în satele noastre și despre neositatea de îndrepta pririle și nădejile spre răsărit, spre frații de dincolo de Carpați. Lîndu-și bacalauratul la liceul din cetatea lui Negru Vodă, la Făgăraș, se înscrie la Institutul teologic din Sibiu, unde au studiat cel mai distinși fii ai Transilvaniei. Aminte o ne fie criticul literar Ilarie Chendi, academicienii A. Oetea, I. Lupas, L. Blaga, O. Ghibu și alții. Intre orășelele Transilvaniei, Sibiu are o personalitate aparte, prin atmosfera bogată în viața sufletească și patriotică.

Lîndu-și diploma de absolvire a Institutului teologic cu nota foarte bine, în 1911, își inaugurează activitatea ca modest învățător în comuna Vîngard, atunci în județul Sibiu. Învățătorul a organizat în sat diferite serbări,

după gîndul și inima sa, dar de multe ori cu obloanele închise, de teama administrației dualiste.

Urmărit pentru sentimentele sale naționale, în zorii zilei de 30 iunie 1916 trece coama Carpaților în dreptul Argeșului. „Dincolo” s-a situat pe linia luptătorilor pentru eliberarea Ardealului, intrînd în Comitetul celor 12 patrioți, alături de O. Goga, Vasile Lucaci, Zaharia Bărsan, Sever Bocu, Ioan Matei, care au pregătii atmosfera de război împotriva monarhiei austro-ungare, și pentru eliberarea Transilvaniei.

În acest timp autoritățile austro-ungare îi condamnă la moarte și-i vindă averea la licitație publică, prin hotărîrea Tribunalului din Dumbrăveni nr. 1940/1917.

După 1918 își trece licența în filozofie la universitatea din Cluj, funcționează ca profesor în diferite centre ca Sighișoara, Oradea, București.

Patriotismul profesorului Aurel Popa s-a făcut evident în tot timpul vieții și activității sale. Prieten cu patriotul Petru Groza și cu filozoful Ioan Petrovici, a adus mari servicii Bisericii și școlii.

Prelegerile sale, convorbirile sale și scrisul său se impun prin strălucirea de idei democratice și patriotice. Să-l lăsăm pe dînsul să vorbească: „În ziua sfințită de unire a fost praznic și vote bună”. „Noi românii sintem una, toți de-o limbă și de-o lege”. „Particip din plin la frămîntările neamului meu”. „România de azi s-a înălțat deasupra jertfelor de generații de români”.

Peisajul cugetărilor din opera scrisă a lui A. Popa e foarte mozaicat, predomină temele patriotice.

Mitropolitul Nicolae Bălan avea tot dreptul să zică: „Aurel Popa a fost un fidel interpret al doleanțelor legitime ale românilor” iar părintele profesor Stăniloae scrie: „Profesorul Aurel Popa a adus la conducerea treburilor obșteli, cea mai bună, cea mai reprezentativă chintesentă a unui suflet ardelenesc”.

În ziua de 18 august 1980 ne-a părăsit. A fost înmormîntat în satul natal, ca să se împlinescă un dor pe care l-a avut: „Aș vrea să fiu în aerul divin al muntților Făgărașului”.

Călătorul care trece prin Arpașul de Sus va zări în dreapta biserică un singur mormînt, cu o cruce simplă, precum modestă l-a fost și viața, pe care scrie: „Aici odihnește Aurel Popa”.

Pr. prof. onor. Nicolae Neaga

Raporturi istorice, etnice și demografice în Transilvania (II)

Începînd din secolul al X-lea, după stabilirea lor în Cîmpia Panonică și blocarea expansiunii spre apus, cetele regiilor ungarilor încep să se infiltreze în Transilvania, venind dinspre vest. Din cauza rezistenței drize pe care au opus-o românii organizați în voievodate bine încheiate, descrise de importantul izvor istoric *Gesta Hungarorum* a notarului anonim al regelui ungar Béla, pătrunderea invadatorilor unguri în Transilvania s-a desfășurat în mai multe etape care au durat mai bine de trei secole. După moartea regelui Ștefan I, profitînd de criza internă a regatului, voievodatele românești din Transilvania și Banat își recuceresc suveranitatea, astfel că nici un document nu atestă stăpînirea feudallor unguri asupra Transilvaniei în secolul al XI-lea. Abia la sfîrșitul acestui secol și în cel următor, regatul ungar reia expansiunea în Transilvania, reușind, treptat, pînă la sfîrșitul secolului al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea, să-și extindă autoritatea politico-administrativă în Transilvania. Era și imposibil să domine efectiv și să asimileze provinciile pe care le-au invadat, pentru că regii unguri dispuneau de un număr restrîns de oameni (circa 150.000).

Intr-o cuprînzătoare istorie a Ungariei, publicată la Budapesta în 1860, dr. Mihály Horváth menționa că ungurii lășau pe vechii stăpînitori ai teritoriilor în posesiunile lor, percepend doar anumite dări, produceau deci o stare de supunere nominală, procedeu întîlnit și la alți migratori.

Pentru apărarea teritoriilor intrate în stăpînirea lor, regii unguri s-au folosit de secul care, desi vorbește limba maghiară, au o origine foarte discutabilă. În întîlnim în Bihor, pe Tirnave și pe Mureș, apoi, iar la începuturile secolului al XIII-lea, pe locurile în care trăiesc și azi, adică în răsăritul Transilvaniei.

Pe la jumătatea veacului al XII-lea, regii unguri au adus în Transilvania coloniști germani (cunoscuți sub numele generic de sași), din părțile Flăndrei, Rinului de mijloc, Saxoniei, care să dea un nou avînt agriculturii, meșteșugurilor și comerțului.

Ungurii ne-au găsit deci aici împreună cu o subțire poignită de slavi în dispariție. Învățătorul Nicolae Bethlen, încă în secolul al XVII-lea scria: „Românii din timpuri imemorabile locuiesc în Transilvania, formînd mici republici, care fiecare dintre ele se află pe o vale”.

În pofida înstăpînirii regatului feudal ungar în Transilvania, românii de aici și-au păstrat multă vreme vechea organizare în țări și totodată și-au conservat și dezvoltat cultura lor materială și spirituală moștenită din vechime. A existat în lumea românească de aici un număr impresionant, dețînd rosturi deosebit de însemnate, de cnezii și voievozii, de-a lungul și de-a latul Transilvaniei, pretutindeni, în sate, țîrguri și chiar orășe. Aceasta dovedește existența unei vieți românești ce-și avea temelurile în modelul de viață obștească viguroasă, puternică, vie, înfrîntînd și biruind politica oficială.

Instituția cnezilor și cea a voievozilor este o moștenire romană, provenind din instituția iuzilor (judices) din acele „Romanii populare” ale dacoromanilor și românilor din epoca migratiilor. Juzii, prin secolele IX-X, au devenit — mulți dintre ei — cnezii de obști sătești. Din asemenea cnezii mai puternici, adică voievozii, s-au ridicat conducătorii cunoscutelor formațiuni politice din Transilvania din secolele IX-X. De atunci și pînă la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, toate categoriile de izvoare: diplomatice și narative, interne și externe, urbarile și conscripțiile, toponimia și onomastica amintesc cnezii și cnezate, voievozii și voievodate.

Unii dintre ei și nu arareori aveau o situație socială și politică ce rivaliza cu a unor feudali de pe treapta superioară a ierarhiei feudale, noi limitîndu-ne în a-i aminti pe cei din familiile Drağii, Cîndea, Bizere sau pe Huniazii, ultimii urcînd, prin lăncu și Matia Corvinul, pînă în vîrfurile ierarhiei feudale.

Românii — popor așezat, de veche cultură populară și organizatii proprii — la început nu numai că n-au putut fi abătuti din surzurile lor de populatiile așezate alături de ei, maghiarii, seculi și sașii, ci toate acestea au fost nevoite să le recunoască drepturile egale în statul închebat. Fără să intrăm în amănunte vom spune doar că studii comparative ale unor specialiști obiectivi demonstrează că românii au influențat pe maghiari, seculi și sașii. În multe domenii ale vieții materiale și spirituale. Documentele vremii, inclusiv cele ale regiilor ungarilor, datînd din acea vreme, pomenesec de „Terra Blacorum” în întreg teritoriul Transilvaniei. În aceste condiții, organizarea sa administrativă a trebuit să aibă o structură deosebită de restul statului feudal ungar, păstrîndu-se pentru Transilvania forma autohtonă de organizare: voievodatul, comun și celorlalte două țări românești. Această specificitate românească l-a determinat pe geograful ungar Jenő Kalnoky să aprecieze că Transilvania a avut „o istorie aparte de cea a Ungariei”. „Transilvania și Ungaria — consideră pe bună dreptate istoricul ungar A. Szilágyi — nu s-au confundat niciodată și întotdeauna ele au format două țări diferite”. Voievodatul transilvanian avea să se mențină pînă în secolul al XVI-lea, cînd în anul 1541, după dispariția ca stat a Ungariei medievale, Transilvania va căpăta o situație identică cu a Moldovei și Țării Românești. Voievodul concentra, ca și în celelalte două țări românești, atribuțiile supreme ale statului: militare, administrative, judiciare. Deseri, cînd pe tronul Ungariei se aflau regi slabi, voievozii Transilvaniei își manifestau deschis veleitățile de independență.

Viața politică și economică a voievodatului Transilvaniei a gravitat în permanență spre celelalte două țări românești de la est și sud de Carpați. După constatarea aceluiași istoric, A. Szilágyi „acul busolei transilvanice pare fixat spre Orient; probabil din pricina populației care aparține în majoritate Bisericii orientale”. Este suficient să arătăm că 16 drumuri care străbat trecătorile Carpaților Orientali și Meridionali, legau cele trei provincii românești între ele, prin care Transilvania — datorită condițiilor sale specifice de dezvoltare — a contribuit în mare parte la aprovizionarea celorlalte două țări românești cu o parte din produsele meșteșugărești necesare și din care, la rîndul său, își procura în bună măsură materiile prime necesare meșteșugarilor și alimente pentru populație. Trebuie subliniat și faptul că în secolele XIV-XVI unele părți din Transilvania s-au aflat temporar sub administrația oficială și de facto a Țării Românești (Amias, Făgăraș, Hateg), sau a Moldovei (Ciceu, Cetatea de Baltă, Ungurasul, orășele Bistrița și Rodna cu satele dependente), ceea ce a contribuit și mai mult la stringerea legăturilor statornice existente între românii aflați de o parte și de alta a Carpaților.

Arhid. prof. dr. Constantin Voicu
Prof. Mihai Racovițan

A XX-A ÎNTRUNIRE A COMISIEI ROMÂNE DE ISTORIE ECLESIASTICĂ COMPARATĂ (CRIEC)

În ziua de joi, 18 februarie 1988, CRIEC s-a întrunit la Institutul Teologic Universitar din București, în cea de a XX-a întrunire de lucru. Sub președinția I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei s-au ținut următoarele comunicări:

1. Pr. Ilie Georgescu, consilier cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor: „Biserica Ortodoxă Română și apărarea vieții și a păcii în lumea de astăzi”.

2. Prof. dr. Hermann Pitters (Sibiu): „Două poeme morale ale Sf. Grigorie teologul, publicate în 1555 de Valentin Wagner la Brașov”.

3. Dl. Gabor Sipos (Cluj-Napoca): „Ecoul războiului de independență în presa maghiară reformată din Transilvania”.

4. I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei: „Biserica și Sinaoga. Profesia de credință a preotului-scriitor ortodox român Gala Galaction (1879-1961)”.

5. Pr. Gheorghe Cuneșu (București): „Biserica Ortodoxă Română și evreii din Moldova și Bucovina, între 1918-1944”.

La discuțiile care au urmat, s-au făcut unele completări pe marginea referatelor de către: Eugen Gluck (Arad); pr. prof. Anton Despinescu (Iasi); dr. Alexandru Stănculescu (Bîrda); P. S. Episcop Timotei al Ardealului; dr. Ion Dumitriu-Snașcov; dr. Ion Barnea; pr. prof. Viorel Ioniță; pr. prof. Teodor Bodoaga, redactor Gheorghe David; prof. dr. Hermann Pitters, pr. Ion Ionescu și asistent Alexandru M. Ioniță.

La încheierea discuțiilor a luat cuvîntul I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, vicepreședinte al CRIEC. Prin comunicările și intervențiile făcute, cea de a XX-a întrunire a CRIEC a înregistrat contribuții noi la cercetarea trecutului comun de bună conviețuire dintre poporul român și naționalitățile concloacitoare.

Pr. prof. dr. Viorel Ioniță

Gheorghe Asachi (1788-1988)

(Continuare din pag. 1)

Moldavia”. Ultima gazetă tipărită de Asachi a fost „Patria”. Prin intermediul ziariștii, Gh. Asachi informa opinia publică asupra situației interne și internaționale și în același timp a contribuit la dezvoltarea limbii literare și la reliefaarea frumuseților de natură spirituală și materială. Gh. Asachi rămîne unul dintre ctitorii presei românești, merit ce nu l-a contestat nimeni.

A făcut parte din colectivul redacției *Regulamentului Organic*, și Asachi a fost acela care a introdus articolul ce prevedea posibilitatea unirii în viitor a Moldovei și Munteniei. Cu toate acestea în timpul revoluției de la 1848 n-a aderat la gruparea revoluționară rămînd fidel domnitorului Sturdza, iar un deceniu mai tîrziu nu sprijină Unirea, situîndu-se pe o pozitie conservatoare, ne mai întelegînd imperativele timpului, greșel fundamentale dezavuate de con-

temporanii săi, în frunte cu M. Kogălniceanu. Din viața publică s-a retras încă din 1849, prin demisionarea din postul de referendar și arhivist al statului (post ce-l deținea din 1832).

În pofida unei intense activități literare și de răspîndire a culturii (îngă cele enumerate tipărise Calendar, redactase piese de teatru cu continut istoric și nuvele, înființase un conservator filarmonic-dramatic și pusese bazele viitorului teatru din Iasi — Teatrul Național — și multe altele) în 1867 cînd s-a înființat Societatea literară, viitoarea Academie n-a fost numit membru, desi merita cu prisosință.

Se stinge la 12 noiembrie 1869 într-un total anonim.

Pe linia valorificării a tot ce a fost progresist în trecut, Gh. Asachi rămîne unul din ctitorii culturii moderne românești și se înscrie printre cei mai reprezentativi cărturari ai neamului.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

Din A G E N D A
Prea Fericitului Patriarh
T E O C T I S T

● **Marți, 9 februarie a.c.**, P.F. patriarh Teoctist a primit pe Excelența Sa D-l. Sven Linder ambasadorul Suediei la București, într-o vizită de curtuazie. La întâlnire a luat parte P.S. Episcop-vicar patriarhal Nifon Ploieșteanul și P.C. pr. Secretar I. Bănățeanu.

● **Joi, 18 februarie a.c.**, P.F. Patriarh Teoctist a participat la deschiderea consfătuirii cu protopopii, misionarii protopopești, secretarii și contabilii de protoierii din Arhiepiscopia Bucureștilor, care s-a ținut la Institutul Teologic din București. P.F. Sa a ținut cuvântul de îndrumare, privind buna desfășurare a activității protoierilor.

● **Duminică, 21 februarie a.c.** În fruntea unui sobor de preoți și diaconi alcătuit din membrii corpului didactic al Institutului Teologic Universitar din București, P.F. Patriarh Teoctist a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la biserica Sf. Ecaterina, paraclisul Institutului, hirotonind întru diacon pe asistentul universitar Alexandru Ioniță. La sfârșitul Sf. Liturghii, P.F. Sa a ținut studenților teologi un cuvânt de îndrumare și povățuire părintească.

● **Luni, 22 februarie a.c.**, P.F. Patriarh Teoctist însoțit de PP.SS. Episcopi-vicari Roman Ialomițeanul și Lucian Tomitanul a vizitat șantierul de translaie a bisericii Sf. Ștefan — Ciubul cu barză, din București.

● **Joi, 25 februarie a.c.**, P.F. Patriarh Teoctist a primit pe Eminența Sa Mehmet Iacob, Muftiul Cultului Musulman, de la Constanța.

Intrucât datorită sănătății n-a putut participa la festivitățile de intronizare a P.F. Patriarh Teoctist din noiembrie 1986, Eminența Sa Muftiul Mehmet Iacob a transmis P.F. Sale felicitări și alee urări de sănătate și îndelungată arhipăstorire în fruntea Bisericii Ortodoxe Române.

● **Duminică, 28 februarie a.c.**, P.F. Patriarh Teoctist, însoțit de PP.SS. Episcopi-vicari patriarhali, Vasile Tîrgovișteanul și Nifon Ploieșteanul a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la Catedrala patriarhală. La sfârșitul Sf. Liturghii s-a citit Pastorală Sf. Sinod pentru constituirea colectei Fondului Central Misionar.

● **Luni, 29 februarie a.c.**, P.F. Patriarh Teoctist a avut o ședință de lucru cu noi membri ai Comisiei de pictură bisericească, cărora le-a dat îndrumări privind buna desfășurare a activității în acest important sector. A fost de față P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul, președintele Comisiei și P.C. pr. consilier Constantin Popescu, secretarul Comisiei de pictură bisericească.

— La Palatul patriarhal s-au desfășurat lucrările ședinței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Bucureștilor sub președinția P.F. Patriarh Teoctist.

SIBIU

■ Intre 7—10 februarie 1988, I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie al Ardealului a participat la lucrările Comitetului de pregătire a Conferinței Comune a conducătorilor Conferinței Bisericii romano-catolice europene. Lucrările Comitetului de pregătire au avut loc la Milano în Italia, cu care prilej I.P.S. Sa a fost oaspetele Cardinalului Martini, Arhiepiscop al Milanului. Conferința comună va avea loc la Erfurt în R.D.G. între 28 septembrie și 2 octombrie 1988.

■ La Milano I.P.S. Antonie s-a întâlnit cu pr. Traian Valdmann și cu membri ai parohiei române din acest oraș. În trecere prin Roma, I.P.S. Mitropolit Antonie a avut o întrevedere cu E. S. Cardinalul Willebrands la sediul „Secretariatului pentru Unitatea creștinilor”. A fost de față Mgr. Eleuterio Fortino. S-au purtat discuții în legătură cu dialogul bilateral între Biserica Ortodoxă și Biserica romano-catolică.

■ În ziua de 12 februarie, I.P.S. Mitropolit Antonie a făcut o vizită de lucru la Mănăstirea Sîmbăta.

■ Intre 6—15 martie, I.P.S. Antonie a participat la lucrările Comitetului Executiv al Consiliului Ecumenic al Bisericii, care au avut loc la Istanbul, în Turcia.

■ Duminică, 6 martie, I.P.S. Antonie a celebrat Sfânta Liturghie în biserica „Sf. Dimitrie” din Constantinopol, împreună cu I.P.S. Mitropolit Hrisostom de Mira și I.P.S. Arhiepiscop Kiril de Smolensk. A urmat o întâlnire cu I.P.S. Mitropolit de Mira, Președinte al Comisiei Panortodoxe de pregătire a Sfântului și Marelui Sinod și vice-președinte al Consiliului Mondial al Bisericii.

■ Duminică, 13 martie, I.P.S. Mitropolit Antonie a participat la slujba din catedrala patriarhală „Sf. Gheorghe”, din Constantinopol, alături de S.S. Patriarhul Dimitrios I și membrii Sfântului Sinod al Patriarhiei Ecumenice. După slujbă, I.P.S. a fost primit în audiență de S.S. Patriarhul Dimitrios.

■ În ultima perioadă de timp, la Centrul arhiepiscopesc Sibiu, au fost hirotoniți întru preoți următorii candidați: Fulea Dragoș pentru parohia Gura Văii — prot. Făgăraș; Bărsan Nicolae pentru parohia Cîsnădie — prot. Sibiu; Ciocan Ioan pentru parohia Pojorta — prot. Făgăraș; Ursu Nil pentru parohia Măgura — prot. Brașov și Halmaghi Remus pentru parohia Crihalma — prot. Rupea.

■ **Duminică, 7 februarie 1988**, I.P.S. Arhiepiscop Teofil a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala arhierescă din Cluj-Napoca în cadrul căreia licențiatul în teologie Mesesean Mihai a fost hirotonit întru diacon pe seama Paraclisului Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

La sfârșitul Sf. Liturghii, potrivit tradiției, s-a săvârșit slujba parastasului pentru ctitorul reînființării eparhiei a Clujului, vrednicul de pomenire episcopul Nicolae Ivan († 3 februarie 1936).

■ **Duminică, 7 februarie 1988**, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Schimbarea la Față” din municipiul Cluj-Napoca, în cadrul căreia diaconul Brici Alexandru, licențiat în teologie, a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Perisor, prot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud.

La sfârșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un bogat cuvânt de învățătură.

■ **Marți, 16 februarie 1988**, Sub președinția I.P.S. Arhiepiscop Teofil, la Centrul arhierescăpesc a avut loc o consfătuire de lucru cu organele de conducere din Centrul eparhial și Prea Cucernicii Protopopii din cuprinsul eparhiei. În aceeași zi, în prezența P.S. Episcop-vicar Iustinian a avut loc ședința Adunării Generale a C.A.R. a clerului din Arhiepiscopia Clujului.

■ **Duminică, 21 februarie 1988**, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în parohia Sardu, prot. Huedin, jud. Cluj, păstorită cu vrednicie de P.C. pr. Serban Nicu Dorel.

La sfârșitul Sf. Liturghii P.S. Sa a rostit un frumos cuvânt de învățătură.

■ **Sîmbătă, 6 februarie**, P.S. Episcop Emilian a vizitat șantierul de lucrări la biserica din parohia Drîmbar, protopopiatul Alba Iulia, dînd îndrumările ce se impun pentru o bună desfășurare a lucrărilor în curs.

■ **În perioada 8—12 februarie**, sub îndrumarea P.S. Episcop Emilian s-au desfășurat la Centrul Eparhial cursurile misionare de scurtă durată, seria a II-a din acest an. Un element definitoriu al acestor cursuri misionare a fost prezența, la invitația Centrului Eparhial, a unor personalități ale vieții istorice și culturale din țara noastră care au susținut prelegeri cu teme deosebite de însemnătate și actuale. Astfel, Prof. Dr. Marius Porumb a susținut două prelegeri despre pictura bisericească din Transilvania în secolele XIII—XVIII; Prof. Dr. Virgil Căndea — două prelegeri despre aniversarea a 300 ani de la apariția Bibliei de la București și 340 ani de la tipărirea Noului Testament de la Bălgrad ca și despre rolul poporului nostru și al Ortodoxiei românești în context sud-est european și în Orientul Mijlociu; Prof. Dr. Nicolae Stoicescu a susținut o prelegere despre continuitatea poporului

nostru în spațiul carpato-danubiano-pontic. De asemenea au luat parte Pr. Prof. Dr. Constantin Galeriu de la Institutul Teologic București și Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc de la Institutul Teologic Sibiu.

■ **Joi, 11 februarie**, P.S. Sa a făcut o vizită de lucru pe șantierul de lucrări deschise la Mănăstirea Rimet între care, de cea mai mare însemnătate sînt cele legate de conservarea vechii biserici monument istoric.

■ **Luni, 15 februarie** a avut loc la Centrul Eparhial adunarea generală a Casei de Ajutor Reciproc în cadrul căreia s-a făcut bilanțul activității pe anul bugetar trecut.

■ În după-amiaza aceleiași zile, tot sub îndrumarea P.S. Episcop Emilian a avut loc o ședință de lucru cu P.P. C.C. Protopopii, preoții din municipiul Alba Iulia, angajații Centrului Eparhial și ai oficiilor protopopești. Cu acest prilej s-au analizat aspecte ale activității pastoral-misionare insistîndu-se pe centru și mai susținută activitate în slujba apărării unității spirituale a poporului nostru.

■ În săptămîna I din Sfinții și Marele Post, la Catedrala Episcopală s-au oficiat îndătinatelor slujbe cu participarea preoților din municipiul Alba Iulia și din împrejurimi, urmate de meditații duhovnicești adecvate acestei perioade a anului bisericesc.

■ **Joi, 25 februarie**, P.S. Emilian a vizitat șantierul de lucrări de la Mănăstirea Rimet, unde se execută lucrări de restaurare a bisericii, monument istoric.

■ **Duminică, 28 februarie**, (Duminică I din Post, a Ortodoxiei) P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala Episcopală, adăugînd la cuvîntul pastoral Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cuvîntul de îndemn al P.S. Sale de a cîntîși și apăra credința noastră strămoșească ortodoxă și de a contribui după puteri la împlinirea importantelor scopuri pentru care a fost creat Fondul Central Misionar.

■ **Vizitații canonice**. În continuarea vizitațiilor canonice la bisericele din cuprinsul orașului de reședință, P.S. Episcop Vasile a deosebit duminică, 7 februarie 1988, în mijlocul bunilor credincioși de la biserica „Sf. Treime”, în a căror frumoasă biserică a săvârșit Sf. Liturghie, răspunsurile fiind date de toți credincioșii. În cuvîntul de învățătură, ierarhul a vorbit despre puterea credinței și a rugăciunii în ajungerea scopului final al vieții noastre, minții. De asemenea, a laudat virtuțile creștinești și cetățușii ale credincioșilor, precum și cîntarea pastorală a păstorilor sufletesti de la această biserică pr. prot. al Oradiei Aurel Pușcas și pr. secretar eparhial Liviu Ungur. Acesta din urmă, cu acest prilej, a fost hirotonit întru iconom-stavrofor.

■ **Duminică, 14 februarie 1988**, P.S. Episcop Vasile s-a aflat în mijlocul bunilor credincioși din cartierul Ioșia al orașului de reședință, săvîrșind Sf. Liturghie în biserica „Sf. Ierarh Nicolae”, după ce întîi a oficiat slujba de binecuvîntare a noilor lucrări de extindere a bisericii prin construirea unui turn și prin pictarea spațiului adăugat, ca și a luminării (spălării) celelalte picturi, mai vechi. Răspunsurile au fost date de mulțimea credincioșilor. Diaconul Bud Viorel, licențiat în teologie, a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Homorodul de Mijloc, prot. Carei. În legătură cu pericopa evanghelică a duminicii (închinată Judecării din urmă), ierarhul a vorbit despre împlinirea noastră cu Domnul Iisus Hristos la Judecata din urmă, cînd se va pecețui definitiv viața noastră de dîncolo, de-a dreapta sau de-a stînga Tatălui. De asemenea, a adus cuvinte de apreciere celor doi păstori sufletesti, preoții Ioan Porumb și Ioan Popa, pentru zelul lor duhovnicesc, și credincioșilor pentru spiritul lor de jertfelnicie manifestat în noile lucrări de la această sfințită biserică și în cele de pictură ce urmează să se facă în curînd la cealaltă biserică parohială.

■ **Duminică, 21 februarie 1988**, chiriarhul a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica cea mare din parohia Oradea-Valența, unde a funcționat, cu secole în urmă, vechea episcopie a românilor ortodocși din Bihor. Răspunsurile au fost date de corul parohial. Licențiatul în teologie Cristea Teodor a fost hirotonit întru diacon iar pr. inspector eparhial Dorel Octavian Rusu, slujitor la această sf. biserică, a fost hirotonit întru iconom-stavrofor. În cuvîntul de învățătură, P.S. Episcop Vasile a vorbit despre rostul și necesitatea postului, trupeș și sufletesc, în desăvîșirea vieții duhovnicești a credincioșilor. Totodată s-a arătat multumit de progresul vieții religioase a credincioșilor din această parte de oras, fapt datorat și zelului pastoral al vrednicilor slujitori: Vasile Stanciu, Dorel O. Rusu și Marian Ioniță. Celui dintîi, cu prilejul pensionării, i-a adus cuvinte de aleasă prețuire pentru rodnică activitate protească, de peste 50 de ani, dintre care 30 de ani în acest cartier.

■ **Parastas pentru ctitori**. Și în acest an, ca în toți anii, în prima sîmbătă din Postul Mare, închinată Sf. Teodor, în legătură cu Sf. Liturghie, s-a săvîrșit în Paraclisul de la reședința episcopală parastas pentru pomenirea și cîntarea memoriei ctitorilor și binefăcătorilor Episcopiei ortodoxe române a Oradiei și a Catedralei acesteia (Biserica cu Lună), ca și a slujitorilor și enoriașilor ei. La sfințele slujbe a asistat și P.S. Episcop Vasile.

Semnalăm... Semnalăm...

● „Familia” de la Oradea repune în discuție un dosar care își așteaptă de mult scoaterea din uitare și rejudicarea: Dosarul Vasile Mangra, fost mitropolit al Ardealului între 1916—1918. Nu s-a mai scris de mult despre dînsul. Și cînd s-a scris, s-a scris mai ales de rău. Autorii care umplu două pagini ale „Familiei”, Dumitru Chirilă, Constantin Mălinaș, Mircea Păcurariu și Gheorghe Lițiu, încearcă mai multe laturi ale unui posibil portret politic și spiritual. Se reproduce, pentru prima oară după 1918, și portretul său fizic.

Mai la tema controverselor, Gheorghe Lițiu elucidează împrejurările morții lui Vasile Mangra, la Budapesta, la 14 octombrie 1918. A fost moarte naturală. Bănuiala era că se sinucisese de frică, ceea ce ar fi fost o autoacuzare. Gheorghe Lițiu a căutat documente în arhivele budapeștane și a găsit. Acestea luminează ceva, dar încă nu totul. Ele încep cu sfîrșitul! Ar trebui clarificată activitatea lui politică dintre anii 1910—1918, socotită îndeobște, pînă acum, a fi fost în dezacord și chiar în contradicție cu interesele românești din epocă. Ceilalți autori, numiți mai sus, delimitează bine perioada de dinainte de 1910 și cea de după 1910 pînă la moarte. Prima perioadă bună n-o justifică însă pe a doua, deși Mircea Păcurariu aduce în sprijinul lui Mangra cîteva însemnate luări de poziție în apărarea intereselor românești și protestele trimise de el guvernului de la Budapesta. Acestea sînt fapte care îl sprijină și pot fi indicative. Se va putea însă ajunge la o concluzie de reabilitare, atunci cînd se va dovedi cu probe neîndoelnice, că faptele care i se reproșează, erau expresii ale unei tactici politice și nu trădare.

Inițiativa „Familiei” trebuie continuată. Sînt indicii că ar putea duce la clarificarea unui destin care, ar fi păcat să rămînd veșnic sub semnul ostracizării, dacă tot ceea ce e i s-a reproșat, a fost de fapt o formă proprie de luptă românească, în condiții de oprimare și de viitor imprezibil. Exemplul lui I. Slavici poate servi drept orientare. Titlul articolului lui Mircea Păcurariu e grăitor și e menit să apeleze la discernămintul necesar în tratarea unor astfel de cazuri: „Existența zburcumată, sub semnul tragicului”.

● „Un om ferit de remușcări!” Așa îl numește Carmen Dumitrescu pe profesorul Dan Setlacek (Flacăra, XXXVI, 46, 1987). A făcut numai bine, transformînd multe suferințe în bucurii, prelungind vieții și dovedind că medicina e o misiune, dîncolo de și odată cu a fi profesiune. Știu de o mînd care mai scrie ustăzi și datorită lui! Carmen Dumitrescu spune că s-ar fi pensionat! Nici o inimă, nici o mînd, și tot ce va mai fi îndreptat D-sa, nu-l pot pensiona. Il declarăm în funcțiune.

● Teodor Vărgolici a primit premiul „Perpessicus”, al revistei Manuscriptum, pentru ediția critică Dimitrie Bolintineanu — Opere (vol. I—VIII). L-a meritat!

● „Nu e semnificativ pentru spiritul european, faptul că nu se sperie de eșecuri? Ca în Cartea cea veche, unde cu înțelepciune a fost integrat Ecleziaștul — care părea să zădărnicească totul și lăsa intact totul — așa au venit acum un Nietzsche și după el alții, care să-și închipuie că dinamitează lumea cu adevărurile tunate de ei. Iar lumea le-a răspuns liniștit: Che bella voce!” (România literară, XX, 42, 1987, p. 19).

Am citat din Constantin Noica.

● În „Contemporanul enciclopedic” („Contemporanul”, nr. 27, 1987, p. 15), Dumitru D. Ifrim îi face un reușit portret lui Jacques Maritain (sărbătorit de UNESCO). Găsește opera sa „străbătută de un suflu umanist, de ideea de a păstra în om integritatea umană, care implică educație și cultură, un climat de pace, înțelegere și cooperare între națiuni”.

O deschidere către opera lui nu poate fi decît benefic.
● Despre „Poezia lui Ion Miloș” scrie Marian Odangiu în rev. „Orizont” (nr. 27, 1987), Miloș scrie tot atît de bine în sirbo-croată, în suedeză și în românește, fiind originar din Banatul iugoslav, locuind în Suedia și simțînd românește, în limba lui de acasă, despre care spune:

Nu pleca din casă,
Locul tău în lume.
Întoarcere nu mai există
Pentru cel ce pleacă din casa lui.
Nu pleca din grai,
Rostirea ta în lume.
Moștenire nu mai există
Pentru cel ce pleacă din graiul lui.
(Nu pleca)

Așadar Ion Miloș nu e plecat!

● O interpretare originală și de mare înțelegere a femeii ca „măcă a vieții” face părintele D. Stăniloae în revista „Ramuri” (nr. 9, 1987, p. 10). E uimitoare capacitatea marelui teolog de a pătrunde în sensurile originare ale categoriilor umane fundamentale, acelea care ne definesc ca ființe cu însușiri de uriașă valoare, și care trec adesea nevăzute, nesimțite, cum trece elefantul pe lângă furnică. Eșeurile din această specie filozofică-umanistică-literară-caracteriologică, ale părintelui Stăniloae pot intra pe poarta cea mare în casa culturii românești, ca piese de mare preț.

● „Interdisciplinaritate și integronică” este un eseu semnat de dr. Adrian Restian (Contemporanul, 38, 1987, p. 7). Parcă am înțelege despre ce este vorba. Simplu spus, e vorba de a nu lua lucrurile izolat. Numai așa viziunea asupra lumii se poate apropia de o imagine mai conformă cu adevărul. „Omul de știință simte nevoia de muzică și literatură. Omul de artă simte și el nevoia de știință. Și toate procesele și fenomenele se condiționează, se amestecă și se intrică (așa e în text, n.n.) într-o splendidă armonie, într-un fel de teatru total în care sînt angajați toți actorii și toți spectatorii și nu-ți poți face o idee corectă despre mărimea spectacolului, și nu poți interveni în desfășurarea lui, urmărind doar replicile unui singur personaj”.

Am citat din concluziile dr. Adrian Restian. Aceasta s-ar numi integronică. Subscriem cu entuziasm!

● Constantin M. Popa făcînd o incursiune în creația lui Labiș, descopere „Sensul superior al balcanismului” (Lucașdrul nr. 44, 1987, p. 3). Iisus trecînd vara pe o cărare, prin grîu, împreună cu ucenicii, au întîlnit un cadavru de ciine. „Ce urît miroase!” au zis însoțitorii. „Ce dinți frumoși are!” a observat Iisus. Constantin M. Popa cîntînd și sensul superior al balcanismului, ne scoate cit de cit din postura prea ușor acceptată adesea, de autoflagelanții!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehoredactori: Arhid. Ezechil Oancea, Pr. Teodor Damian; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2.

Taxa poștală plătită în numerar

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

| 44.206 |

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU